

УДК 347.191.4

О. П. СУЩ,

викладач кафедри правових основ підприємницької діяльності
навчально-наукового інституту права та масових комунікацій
Харківського національного університету внутрішніх справ

ПОНЯТТЯ ПРАВОВОЇ КАТЕГОРІЇ «КОРПОРАТИВНЕ ІНВЕСТУВАННЯ» ТА ЙОГО ВІДМІННІСТЬ ВІД КАТЕГОРІЙ «СПІЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ» ТА «СПІЛЬНЕ ІНВЕСТУВАННЯ»

Визначено поняття «корпоративне інвестування» та його ознаки. Встановлено відмінність правової категорії «корпоративне інвестування» від споріднених правових категорій «спільна діяльність» та «спільне інвестування».

В Україні законодавчо визначено декілька видів інститутів спільного інвестування, які залежно від виду організаційно-правової форми поділяються на корпоративні інвестиційні фонди та пайові інвестиційні фонди. У зв'язку з цим постає питання стосовно встановлення правової природи родового поняття – інституту спільного інвестування чи інституту корпоративного інвестування. Актуальність цієї та споріднених із нею проблем полягає в поєднанні в одному понятті двох різних за природою категорій: 1) корпоративний інвестиційний фонд (далі – КІФ) – це публічне акціонерне товариство, що визнається відповідно юридичною особою; 2) пайовий інвестиційний фонд – це сукупність активів, тобто об'єкт відповідних відносин. Також проблемність тематики статті полягає у тому, що в юридичній літературі та в чинному законодавстві недостатньо дослідженими залишаються питання визначення поняття, змісту та особливостей корпоративного інвестування в Україні та його співвідношення зі спорідненими категоріями. Оскільки спеціальне законодавство, яке б надало змогу розширено тлумачити корпоративне інвестування, відсилає до загального законодавства, що регулює «спільну діяльність» та «спільне інвестування», або до локальних актів нормотворчості, постає проблема стосовно допустимості отождошення означених правових категорій із «корпоративним інвестуванням».

Останнім часом тематика корпоративного інвестування в науковій літературі досліджувалися у працях І. В. Спасибо-Фатєєвої, О. М. Вінник, Ю. М. Жорнокуя, Д. В. Чернадчука, В. М. Бутузова, О. Е. Сімсон, І. З. Фархутдінова, проте поняття «корпоративне інвестування» має досить спірний характер, оскільки, оперуючи правовою категорією «корпоративне інвестування», вчені-правники розуміють різні

види діяльності, як-от спільну діяльність чи спільне інвестування.

Метою даної статті є встановлення відмінності правової категорії «корпоративне інвестування» від споріднених правових категорій «спільна діяльність» та «спільне інвестування» на підставі чинного законодавства й теоретичних розробок учених-правників.

Так, Ю. М. Жорнокуй під корпоративним інвестуванням розуміє діяльність приватних осіб (інвесторів) з об'єднання майнових та інтелектуальних цінностей, пов'язану з набуттям корпоративних прав та прав власності на цінні папери, емітовані професійними учасниками ринку цінних паперів, які надалі розміщують отримані кошти в цінних паперах та корпоративних правах інших суб'єктів [1, с. 112]. На думку вказаного вченого, корпоративне інвестування має наступні ознаки:

1. Діяльність приватних осіб (інвесторів) спрямована на об'єднання майнових та інтелектуальних цінностей.

2. Метою об'єднання майнових та інтелектуальних цінностей є набуття корпоративних прав та прав власності на цінні папери.

3. Емітентами цінних паперів є професійні учасники ринку цінних паперів.

4. Емісія цінних паперів професійними учасниками ринку цінних паперів передбачає об'єднання грошових коштів приватних осіб (інвесторів) з подальшим їх розміщенням у цінних паперах та корпоративних правах інших суб'єктів [2, с. 11]. Вказана точка зору найбільш широко розкриває сутність корпоративного інвестування, але необхідно звернути увагу на мету здійснення корпоративного інвестування. Як зазначає Ю. М. Жорнокуй, метою об'єднання майнових та інтелектуальних цінностей є набуття корпоративних прав та прав власності на цінні папери, але з набранням

чинності Закону України «Про акціонерні товариства» говорити про право власності на цінні папери стало недоцільно, оскільки всі акції акціонерних товариств існують виключно в бездокументарній формі (ч. 2 ст. 20 Закону України «Про акціонерні товариства» [3]), тобто мають безтілесну форму. У такому випадку можна говорити, що метою об'єднання майнових та інтелектуальних цінностей є набуття корпоративних прав.

О. М. Вінник визначає корпоративне інвестування як вкладення коштів в акції підприємств, що мають форму акціонерних товариств, і в статутні фонди (майно) інших підприємницьких товариств корпоративного чи унітарного типу та/або участь у такій організації з метою отримання певного соціально-економічного ефекту, зокрема:

– прибутку від вкладених в таку організацію інвестицій;

– забезпечення збуту власної продукції через дочірнє підприємство, що спеціалізується на торгівельній, посередницькій чи лізинговій діяльності;

– представництво інтересів інвестора в іншому регіоні країни чи за кордоном через створення філій та представництва, що дозволяє уникнути послуг посередників та забезпечити економію коштів, оперативність вирішення ключових питань своєї діяльності (щодо укладення договорів, контролю за їх виконанням тощо) [4, с. 128]. Аналогічну точку зору висловлюють Д. В. Чернадчук [5, с. 16] та В. М. Бутузов [6, с. 28]. Проте зазначимо, що корпоративне інвестування має місце у тому випадку, коли інвестор розміщує інвестиції у статутний капітал акціонерного товариства, товариства з обмеженою відповідальністю та товариства з додатковою відповідальністю, а розміщення коштів у статутний капітал інших підприємницьких товариств вважаємо є спільною діяльністю. Наша точка зору ґрунтується на тому, що в Законі України «Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)» імперативно закріплено організаційно-правову форму корпоративних інвестиційних фондів, котрі можуть створюватися виключно як публічні акціонерні товариства.

І. З. Фархутдінов та В. А. Трапезников підходять до визначення поняття «корпоративне інвестування» досить широко. Вони зазначають, що найбільш придатними для залучення вільних грошових коштів, акумулювання великих капіталів і реалізації інвестиційних проєктів є форми акціонерного товариства та то-

вариства з обмеженою відповідальністю. Під корпоративною формою інвестицій вони розуміють діяльність інвесторів у зв'язку зі створенням юридичної особи (господарського товариства) або їх участю в діючих господарських товариствах [7, с. 181–207].

На нашу думку, корпоративне інвестування характеризується наступні ознаки:

– інвесторами при здійсненні корпоративного інвестування є фізичні, юридичні особи, держава чи територіальна громада, які приймають рішення про створення корпоративного інвестиційного фонду або розміщення матеріальних та нематеріальних цінностей до статутного капіталу вже існуючого корпоративного інвестиційного фонду;

– реципієнтом у корпоративному інвестуванні є корпоративний інвестиційний фонд (публічне акціонерне товариство), який є емітентом акцій;

– об'єктом корпоративного інвестування є 1) корпоративні права (для акціонерів) та 2) майно, у тому числі статутний капітал (для корпоративного інвестиційного фонду);

– мета – отримання прибутку від подальшого розміщення грошових коштів у цінні папери інших емітентів, корпоративні права та нерухомість (для КІФу) або отримання різниці між купівлею та продажем акцій та дивідендів (для акціонерів фонду).

Отже, корпоративним інвестуванням є практичні дії інвесторів (фізичних, юридичних осіб, держави чи територіальної громади) щодо розміщення інвестицій (матеріальних та нематеріальних активів) у корпоративний інвестиційний фонд в обмін на права, посвідчені цінними паперами, що провадить діяльність із залучення грошових коштів інвесторів з метою отримання прибутку від вкладення їх у цінні папери інших емітентів (у вигляді дивідендів або різниці між купівлею та продажем акцій), корпоративні права та нерухомість.

Однак варто враховувати те, що лише визначення певної правової конструкції не надає нам можливості чітко уявити межі її застосування. Це пояснюється наявністю однотипних категорій, що мають специфіку та відмінність залежно від сфери їх застосування. Такі моменти наявні у співвідношенні між категоріями «спільна діяльність» та «спільне інвестування» з категорією «корпоративне інвестування».

Спільна діяльність та корпоративне інвестування у своїй природі мають ідентичні та відмінні ознаки. Розглянемо співвідношення категорії «корпоративне інвестування» з категорією

«спільна діяльність». Поняття спільної діяльності є цивільно-правовим. Зокрема спільну діяльність регулює глава 77 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України) [8]. Спільна діяльність реалізується через договір про спільну діяльність. Спільна діяльність може здійснюватися на основі об'єднання вкладів учасників (просте товариство) або без об'єднання вкладів.

А. С. Довгерт, даючи загальну характеристику зобов'язань за спільною діяльністю, виділяє декілька їх специфічних рис: 1) діяльність осіб для досягнення будь-якої спільної мети, що не суперечить законові; 2) об'єднання більше двох учасників, кожний із яких одночасно виступає і як кредитор, і як боржник; 3) наявність у сторін спільного інтересу; 4) чіткий організаційний характер; 5) потреба вступати у відносини з третіми особами; 6) тривалий характер таких зобов'язань; їх особистий характер [9, с. 472–473]. Виходячи з указаних ознак можемо стверджувати, що такі ознаки спільної діяльності, як чіткий організаційний порядок, тривалий характер таких зобов'язань, є ідентичними з ознаками корпоративного інвестування. Щодо ознаки наявності спільної мети та наявності спільного інтересу зауважимо, що інвестори індивідуально приймають рішення про розміщення інвестицій і спільності в меті та в інтересах розміщення матеріальних та нематеріальних активів не вбачається – кожен має свою індивідуальну мету та особисті інтереси. Що стосується об'єднання більше двох учасників, кожний із яких одночасно виступає як кредитор і як боржник, зауважимо, що при здійсненні корпоративного інвестування інвестори щодо корпоративного інвестиційного фонду є кредиторами, але боржниками бути не можуть. Один щодо одного вони не є ані кредиторами, ані боржниками, оскільки у правовідносини між собою не вступають. Ознака, яка вказує потребу вступати у відносини з третіми особами, також відрізняє спільну діяльність від корпоративного інвестування, оскільки у правовідносини із третіми особами інвестори КІФу не вступають, що характеризує участь фонду як самотійного учасника правовідносин.

Більшість науковців (наприклад О. Дзера, Н. Кузнєцова, В. Луць тощо) розрізняють дві основні організаційно-правові форми здійснення спільної діяльності в Україні: по-перше, учасники можуть обрати організаційно-правову форму їх спільної діяльності, що не передбачає створення юридичної особи; по-друге, спільна діяльність учасників може бути спрямована на

здійснення співробітництва у межах самотійного суб'єкта права – юридичної особи [10, с. 757–758], що і є наступною відмінною ознакою корпоративного інвестування від спільної діяльності, оскільки інвестори при здійсненні корпоративного інвестування не самотійно обирають організаційно-правову форму своєї діяльності – вона імперативно закріплена у Законі України «Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди), відповідно до якого КІФ – це публічне акціонерне товариство (ст. 7) [11].

Таким чином, варто виділити загальні та відмінні риси корпоративного інвестування та спільної діяльності:

– при корпоративному інвестуванні діяльність інвесторів спрямована на створення й діяльність юридичної особи, тобто інвестор виступає засновником у разі прийняття ним рішення про участь у створенні корпоративного інвестиційного фонду, на відміну від корпоративного інвестування, спільна діяльність спрямована на досягнення єдиної мети, обумовлює чітку організацію її учасників, однак ця організація не завершується створенням нового суб'єкта (юридичної особи), і учасники залишаються самотійними суб'єктами;

– розмістивши у статутному капіталі юридичної особи майно або інші цінності, інвестор втрачає на нього право власності – майно інвестора стає майном реципієнта, натомість отримує корпоративні права. При здійсненні спільної діяльності учасники володіють, користуються й розпоряджаються майном, яке перебуває у їх спільній частковій власності, за згодою між собою;

– корпоративне інвестування передбачає, що зобов'язань між інвесторами один щодо одного не існує, вони вступають у правовідносини лише з КІФом. Спільна діяльність передбачає, що кожен із учасників одночасно виступає і як боржник, і як кредитор стосовно до інших учасників;

– при корпоративному інвестуванні інвестори об'єднують матеріальні та інтелектуальні цінності. При здійсненні спільної діяльності об'єднання вкладів не є обов'язковим. Тобто учасникам достатньо лише домовитися про спільну діяльність. Як внесок у спільну діяльність може оцінюватись особиста трудова участь, тобто обумовлена договором сукупність практичних дій учасника, що полягає в безпосередньому виконанні трудових функцій для досягнення мети спільної діяльності [9, с. 478];

– при корпоративному інвестуванні інвестори

набувають корпоративних прав та отримують дивіденди, а при здійсненні спільної діяльності учасники спільно діють для досягнення спільної мети або отримання прибутку;

– при корпоративному інвестуванні інвестори несуть відповідальність тільки в межах належних їм акцій, у випадку, якщо вони не повністю їх сплатили, несуть відповідальність у межах несплаченої суми, таким чином, вони відповідають не за зобов'язаннями товариства, а перед самим товариством. При здійсненні спільної діяльності витрати і збитки відшкодовуються зі спільного майна учасників, тобто учасники спільно відповідають за зобов'язаннями. Якщо спільного майна не вистачає для покриття спільних витрат і збитків, то останні розподіляються між учасниками пропорційно до їх вкладів.

Корпоративне інвестування має також спільні та відмінні риси зі спільним інвестуванням. На сьогодні в Україні сформована нормативно-правова база функціонування спільного інвестування, але незважаючи на те, що в Законі України «Про інвестиційну діяльність» ми вбачаємо категорію «спільне інвестування», проблема виникає в тому, що легальне визначення такого поняття відсутнє. У зв'язку з цим слід звернутися до правової доктрини з метою з'ясування означеного питання задля встановлення відмінності та спільності з корпоративним інвестуванням, чи встановлення їх тотожності.

У теорії під спільним інвестуванням розуміють інвестування, яке здійснюється декількома інвесторами в один об'єкт. Можемо погодитись з точкою зору І. В. Спасибо-Фатєєвої, що спільне інвестування слід відрізнити від спільної інвестиційної діяльності, під час якої інвестори не тільки здійснюють інвестиції, а й займаються їх реалізацією, тобто ведуть спільну підприємницьку діяльність [12, с. 149].

Д. В. Чернадчук під спільним інвестуванням розуміє діяльність, яка здійснюється в інтересах і за рахунок засновників та учасників інвестиційного фонду шляхом випуску інвестиційних сертифікатів та проведення комерційної діяльності з цінними паперами [5, с. 57]. Точка зору вченого ґрунтувалась на Указі Президента України «Про інвестиційні фонди та інвестиційні компанії» [13], який втратив чинність із прийняттям у 2001 р. Закону України «Про інститути спільного інвестування (корпоративні та пайові інвестиційні фонди)» [11]. Відповідно до вказаного закону, крім пайових інвестиційних фондів, які випускають інвестиційні сертифікати, існує

й корпоративний інвестиційний фонд (акціонерне товариство), який є емітентом акцій. Тобто стосовно сьогоднішнього такого визначення є не зовсім точним, оскільки автором вказано, що інвестиційні фонди випускають лише інвестиційні сертифікати.

В. М. Бутузов, оперуючи категорією «спільне інвестування», не розкриває його визначення, лише вказує на те, що у світовій практиці спільне інвестування здійснюється в різних організаційно-правових формах; інститути спільного інвестування мають різні назви, ознаки та специфіку діяльності. Автор зазначає, що інститути спільного інвестування можуть існувати як у формі юридичних осіб, так і у формі, що не передбачає створення юридичної особи [14, с. 5]. Саме таким шляхом пішов український законодавець, створивши інститути спільного інвестування у двох організаційно-правових формах: 1) зі створенням юридичної особи – за таким принципом діє корпоративний інвестиційний фонд, який є публічним акціонерним товариством; та 2) без створення юридичної особи – пайовий інвестиційний фонд – сукупність майна, що належить інвесторам на праві спільної власності.

О. Е. Сімсон не вживає поняття спільного інвестування, а розглядає його через основну форму закріплення прав та обов'язків інвесторів при здійсненні спільного інвестування – договір спільної інвестиційної діяльності. Так, за договором спільної інвестиційної діяльності сторони – інвестор та реципієнт – зобов'язуються спільно здійснювати господарське використання майна, майнових прав та інших цінностей, розміщених інвестором у формі, не пов'язаній із виникненням юридичної особи, з метою отримання прибутку від такого використання [15, с. 199]. Автор називає такі ознаки спільного інвестування:

1. Сукупність практичних дій громадян, юридичних осіб та держави по реалізації інвестицій не пов'язаній зі створенням юридичної особи для досягнення спільної мети.

2. Здійснення спільної інвестиційної діяльності має установлену мету – розміщення інвестицій та отримання прибутку від використання майна, майнових прав та інших цінностей.

3. Спільна інвестиційна діяльність для досягнення поставленої мети потребує від учасників чіткої організації.

Виходячи з ознак спільного інвестування можемо стверджувати, що діяльність пайових інвестиційних фондів повністю підпадає під ознаки спільного інвестування, оскільки при

створенні пайового інвестиційного фонду юридична особа не утворюється, діяльність інвесторів спрямована на досягнення спільної мети, учасники пайового інвестиційного фонду вступають у правовідносини між собою.

Отже, критеріями відмежування корпоративного інвестування від спільного інвестування є:

– при корпоративному інвестуванні інвестор самостійно приймає рішення про розміщення грошових коштів та інших цінностей, що не можна сказати про спільне інвестування, де учасники діють спільно;

– витрати та збитки при корпоративному інвестуванні інвестори несуть тільки в межах належних їм акцій; у випадку, якщо вони не повністю сплатили акції, несуть відповідальність у межах несплаченої суми. На відміну від корпоративного інвестування спільна інвестиційна діяльність передбачає, що витрати і збитки відшкодовуються зі спільного майна учасників;

– цінними паперами в корпоративному інвестуванні є акції, у спільному інвестуванні – інвестиційні сертифікати;

– спільне інвестування має спільну мету, для досягнення якої учасники вступають між собою в правовідносини, чого не можна сказати

про корпоративне інвестування, в якому правовідносини виникають між інвестором і реципієнтом.

Порівнявши правову категорію «корпоративне інвестування» зі спільною діяльністю та корпоративне інвестування зі спільним інвестуванням, узагалі слід зазначити, що поняття «спільне інвестування» і «спільна діяльність» хоча й знаходяться в одній площині з категорією «корпоративне інвестування», але є різними за смисловим навантаженням, оскільки «спільність» не вбачається в діях інвесторів КІФу – кожен із них має свою мету – отримати дохід – у вигляді дивідендів або різниці між купівлею та продажем акцій. На нашу думку, корпоративне інвестування має місце у правовідносинах між корпоративним інвестиційним фондом та інвестором, оскільки, передавши майно до статутного капіталу КІФу, інвестор втрачає право власності на таке майно, та набуває корпоративні права. У правовідносинах, що виникають між КУА ППФ та інвесторами ми можемо говорити про спільне інвестування, оскільки інвестори об'єднують своє майно без створення юридичної особи для досягнення певної мети.

Список використаної літератури

1. Жорнокуй Ю. М. Инвестиционное право : учеб. пособие / Ю. М. Жорнокуй. – Х. : Прометей-Пресс, 2005. – 224 с.
2. Жорнокуй Ю. М. Поняття спільного (корпоративного) інвестування / Ю. М. Жорнокуй // Підприємництво, господарство і право. – 2005. – № 10. – С. 8–11.
3. Про акціонерні товариства : закон України від 17 верес. 2008 р. № 524-VI // Урядовий кур'єр. – 2008. – 29 жовт. – № 202.
4. Вінник О. М. Інвестиційне право : курс лекцій / О. М. Вінник. – К. : Атіка, 2001. – 264 с.
5. Чернадчук Д. В. Інвестиційне право України : навч. посіб. для вищ. навч. закладів / Д. В. Чернадчук, В. В. Сухонос, Т. О. Чернадчук. – Суми : Унів. книга, 2001. – 260 с.
6. Бутузов В. М. Правові основи інвестиційної діяльності : навч. посіб. / В. М. Бутузов, А. І. Марущак. – К. : КНТ, 2007. – 254 с.
7. Фархутдинов И. З. Инвестиционное право / И. З. Фархутдинов, В. А. Трапезников. – М., 2006. – 430 с.
8. Цивільний Кодекс України : за станом на 15 квіт. 2009 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=435-15>.
9. Цивільне право України : підручник : у 2 кн. Кн. 2 / [О. В. Дзера (кер. авт. кол.), Д. В. Боброва, А. С. Довгерт та ін. ; за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової]. – Вид. 2-ге, доп. і перероб. – К. : Юрінком Інтер, 2004. – 640 с.
10. Зобов'язальне право: теорія і практика : навч. посіб. для студ. юрид. вузів і ф-тів ун-тів / [О. В. Дзера, Н. С. Кузнецова, В. В. Луць та ін. ; за заг. ред. О. В. Дзери]. – К. : Юрінком Інтер, 1998. – 300 с.
11. Про інститути спільного інвестування (корпоративні та пайові інвестиційні фонди) : закон України від 15 берез. 2001 р. № 2299-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 21. – Ст. 103.
12. Корпоративне управління : монографія / [І. Спасибо-Фатєєва, О. Кібенко, В. Борисова ; за заг. ред. І. Спасибо-Фатєєвої]. – Х. : Право, 2007. – 498 с.
13. Про інвестиційні фонди та інвестиційні компанії : указ Президента України від 19 лют. 1994 р. № 55/94 // Урядовий кур'єр. – 1994. – 24 лют. – № 31–32.
14. Бутузов В. М. Правові та організаційні засади функціонування інститутів спільного інвестування в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 / В. М. Бутузов. – К., 2000. – 19 с.

15. Сімсон О. Е. Інвестиційні та інноваційні правовідносини: Перспективи розвитку публічної та правової сфер : монографія / О. Е. Сімсон. – К. : Ін Юре, 2005. – 416 с.

Надійшла до редколегії 13.09.2010

СУЩО П. ПОНЯТИЕ «КОРПОРАТИВНОЕ ИНВЕСТИРОВАНИЕ» И ЕГО ОТЛИЧИЕ ОТ КАТЕГОРИЙ «СОВМЕСТНАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ» И «СОВМЕСТНОЕ ИНВЕСТИРОВАНИЕ»

Определено понятие «корпоративное инвестирование» и его признаки. Установлено отличие правовой категории «корпоративное инвестирование» от родственной правовой категории «совместная деятельность» и «совместное инвестирование».

SUSHCH O. THE CONCEPT «CORPORATE INVESTING» AND ITS DIFFERENCE FROM LEGAL CATEGORIES «JOINT ACTIVITY» AND «GENERAL INVESTING»

The concept «corporate investing» and signs its are determined. The difference of legal category «corporate investing» from related legal categories «joint activity» and «general investing» is set.

УДК 349.4(477)

В. Д. СИДОР,

кандидат юридичних наук,

доцент,

Одеська національна юридична академія

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА КОНСТИТУЦІЙНИХ ОСНОВ ЗЕМЕЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ

Здійснено аналіз конституційних положень, що регулюють відносини в галузі використання та охорони земель, з метою визначення конституційних основ земельного права.

Земельному праву України притаманні особливості, обумовлені специфікою його об'єкта, створеного природою, а не людиною, і предметом – земельними правовідносинами. Унікальність об'єкта і предмета земельного права вимагають конструювання норм земельного права не за загальноприйнятими правовими шаблонами. Вони повинні відображати специфіку землі і земельних ділянок, як об'єктів земельних правовідносин. Аналіз конституційних основ земельного права сприятиме розумінню процесу впливу земельних відносин на зміст Конституції України, а також розкриттю можливостей конституційно-правових норм для регулювання земельних відносин, що підтверджує актуальність теми статті.

У науці земельного права конституційні аспекти земельного права і законодавства досліджувалися такими вченими-правознавцями, як В. І. Андрейцев, Г. І. Балюк, Ю. О. Вовк, А. П. Гетьман, П. Ф. Кулинич, В. Л. Мунтян, В. В. Носік, О. О. Погрібний, В. І. Семчик, Н. І. Титова, Ю. С. Шемшученко, М. В. Шульга, В. З. Янчук тощо.

Метою даної публікації є аналіз конституційних положень, що регулюють відносини в галузі використання та охорони земель, і з'ясування

конституційних основ земельного права.

Для визначення юридичної природи земельного права і виявлення його особливостей необхідно передусім проаналізувати його конституційні основи, що дозволяє визначити напрямки його подальшого розвитку. Нормами Конституції України окреслюється коло суспільних відносин, які входять до предмета правового регулювання земельного права, що сприяє подальшому формуванню правових інститутів земельного права України. Земельні перетворення, що відбуваються в Україні, відображені в Конституції України. На конституційному рівні було закріплено право власності українського народу на землі в межах території України, право громадян користуватися природними об'єктами права власності народу, статус землі як основного національного багатства, що перебуває під особливою охороною держави. Конституційні норми закріпили кардинальні зміни відносин власності на землю, відмовившись від виключної державної власності на землю і закріпивши багатоманітність і рівноправність форм власності на землю.

Незважаючи на те, що Конституція України є основою для розвитку земельного права і законодавства та основоположним регулятором